

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VALSTYBĖS PAŽANGOS TARYBOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

Nr. 2022-11-21
Vilnius

Posėdis vyko 2022 m. lapkričio 21 d. 17:15 – 19:00 val. Vyriausybės posėdžių salėje.

Posėdžio pirmininkai: – Ingrida Šimonytė, Ministrė Pirmininkė, Valstybės pažangos tarybos pirmininkė
– Aleksandras Abišala, Nepriklausomybės akto signataras, Valstybės pažangos tarybos ir jos koordinacinės grupės narys

Posėdžio sekretorė – Modesta Kairytė

Posėdžio dalyviai: **Valstybės pažangos tarybos nariai (26 nariai iš 45):**

Ingrida Šimonytė – Tarybos pirmininkė

Nariai:

Dalyvavo posėdžių salėje:

Aleksandras Abišala
Aušrinė Armonaitė
Kristijonas Bartoševičius
Agila Barzdienė
Rasa Budbergytė
Linas Dičpetris
Arūnas Gelūnas
Gediminas Kirkilas
Raimondas Kuodis
Raimundas Lopata
Aušra Maslauskaitė
Dalius Misiūnas
Žymantas Morkvėnas

Urtė Neniškytė
Monika Ošmianskienė
Ieva Kačinskaitė - Urbonienė
Agnė Paliokaitė
Jonas Pinskus
Lukas Savickas
Mindaugas Sinkevičius
Jurgita Šiugždinienė
Diana Vilytė
Ramūnas Vilpišauskas
Rytis Zemkauskas

Dalyvavo nuotoliu:

Mariusz Antonowicz
Gaja Šavelė

Iš anksto raštu pareiškė nuomonę svarstomais klausimais dėl galimų sprendimų:

Robertas Dargis
Gintarė Skaistė

Kiti posėdžio dalyviai:

- Guoda Cibaitė – Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) politikos analitikė
- Tomas Davulis – Vilniaus universiteto profesorius
- Dovilė Gaižauskienė – Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) vyr. politikos analitikė
- Domantas Jasiulionis – Makso Planko demografinių tyrimų instituto Vokietijoje ir Vytauto Didžiojo universiteto Lietuvoje demografas
- Modesta Kairytė – Vyriausybės kanceliarijos Vyriausybės strateginio skyriaus patarėja
- Renata Liubanavičė – Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) politikos analitikė
- Justinas Mickus – Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) vyr. politikos analitikas
- Vidmantas Purlys – Užsienio reikalų ministerijos ambasadorius ypatingiems pavedimams
- Nerija Putinaitė – Vilniaus universiteto (VU) Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto (TSPMI) docentė
- Austėja Tamaliūnaitė – Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) politikos analitikė
- Sigita Trainauskienė – Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) vyr. politikos analitikė
- Giedrius Viliūnas – Seimo Ateities komiteto biuro patarėjas
- Jūratė Zabielaitytė – Seimo narės Rasos Budbergytės patarėja
- Vaiva Zemkauskaitė – Vyriausybės kanceliarijos Strateginės komunikacijos skyriaus patarėja
- Darius Žeruolis – Ministrės Pirmininkės patarėjas strateginio planavimo, viešojo administravimo, reformų ir pokyčių valdymo klausimais, Valstybės pažangos tarybos koordinacinės grupės moderatorius

Dalyvavo nuotoliu:

- Ronaldas Galinis – Komunikacijos ekspertas, ryšių su visuomene ir žiniasklaida skyrius (LRVK)

Aistė Kairienė	–	Ministrės Pirmininkės patarėja
Erika Vaiginienė	–	Vilniaus universiteto Strateginio planavimo skyriaus vadovė
Irmina Valytė	–	Vyriausioji projekto vadovė (LRVK)

DARBOTVARKĖ:

- 1) Ministrės Pirmininkės Ingridos Šimonytės įžanginis žodis.
- 2) Lietuvos ateities scenarijai, „Lietuva 2050“ piliečių ir bendrakūrėjų akimis, „Intelektualinio Lietuvos savarankiškumo (LRS ATK) diskusijų ateities temomis įžvalgos:
 - Lietuvos ateities scenarijų pristatymas, aptarimas ir patvirtinimas (Pranešėja: Sigita Trainauskienė, STRATA vyr. politikos analitikė, „Lietuva 2050“ strategijos rengimo vadovė) ;
 - LRS Ateities komiteto „Intelektualinio Lietuvos savarankiškumo forumo“ diskusijų Lietuvos ateities temomis apžvalga (Pranešėjas: Raimundas Lopata, LRS Ateities komiteto pirmininkas, Valstybės pažangos tarybos koordinacinės grupės narys);
 - Lietuva 2050 piliečių akimis: Piliečių taryba, piliečių ekspedicija ir bendrakūrėjai (Pranešėjos: Dovilė Gaižauskienė, STRATA vyr. politikos analitikė ir Modesta Kairytė, „Lietuva 2050“ koordinatore (Vyriausybės kanceliarija)).
- 3) Lietuvos ateities vizijos, strateginių ambicijų ir kelrodžių formavimo principų projekto pristatymas (Pranešėjas: Justinas Mickus, STRATA politikos analitikas; komentatoriai: Valstybės pažangos tarybos koordinacinės grupės nariai Aleksandras Abišala ir Agnė Paliokaitė).
- 4) Valstybės pažangos tarybos narių diskusija: Lietuvos ateities vizijos ir strateginių ambicijų projekto aptarimas (esant sutarimui – patvirtinimas).
- 5) Valstybės pažangos strategijos „Lietuva 2050“ rengimo laiko juostos pristatymas (Pranešėjas: Darius Žeruolis, Ministrės Pirmininkės patarėjas).
- 6) Komunikacijos plano pristatymas (Pranešėja: Vaiva Zemkauskaitė, „Lietuva 2050“ komunikacija, Vyriausybės kanceliarija).
- 7) Posėdžio apibendrinimas, sprendimai (Posėdžio pirmininkas Aleksandras Abišala).

1. Įžanginis žodis:

I. Šimonytė: Pasitikrinta, ar yra kvorumas. Pradėjus posėdį, tylos minute pagerbtas spalio mėnesį mirusio Valstybės pažangos tarybos nario Laimučio Telksnio šviesus atminimas. Patvirtina darbotvarkė. Pristatyta, kad posėdyje dalyvauja „Lietuva 2050“ ekspertai, rengimo komanda, Seimo Ateities komiteto biuro atstovai. Sukeista trijų darbotvarkės pristatymų seka: pirmasis – R. Lopatos pranešimas sukeistas vietomis su M. Kairytės pristatymu. Informuota, kad dėl neatidėliotino kito įsipareigojimo Ministrė Pirmininkė posėdį paliks įgyvendinus antrąjį posėdžio darbotvarkės punktą. Pirmininkavimą posėdžiui sutiko perimti Nepriklausomybės akto signataras ir Valstybės tarybos koordinacinės grupės narys Aleksandras Abišala.

Pažymėta, kad pabaigti rengti galimi Lietuvos ateities scenarijai ir tų scenarijų pagrindu pradėta rengti Lietuvos ateities vizija, kurios posėdžiui teikiamą pirmąjį projektą parengė STRATA, Vilniaus universiteto ekspertai, Valstybės pažangos tarybos nariai, bendrakūrėjai, buvo įtraukta visuomenė. Planuojama, kad 2023 metų ankstyvą pavasarį bus suformuluotas galutinis Lietuvos ateities vizijos pasiūlymas ir pateiktas aptarimui visuomenei.

Padėkota už dalyvavimą, skirtą laiką prisidedant prie ateities vizijos kūrimo. Pažymėta piliečių ir bendrakūrėjų įsitraukimo į šį projektą svarba. Pasidžiaugta, kad Valstybės pažangos tarybos ir koordinacinės grupės narys Mišai Jakobui bus suteiktas Telšių garbės piliečio vardas.

Žodis suteiktas S. Trainauskienei.

2. SVARSTYTA. Lietuvos ateities scenarijų pristatymas, aptarimas ir patvirtinimas

Kalbėjo: S. Trainauskienė.

Pristatė hipotetinius Lietuvos ateities raidos scenarijus kaip daugelio žmonių kolektyvinio mąstymo apie Lietuvos ateitį rezultatą. Priminė, kad pirmasis scenarijų variantas buvo aptartas Valstybės pažangos taryboje gegužės mėnesį, vėliau jie aptarti teminių ekspertinių diskusijų metu ir susitikimuose su bendrakūrėjais bei piliečiais. Palyginti su paskutiniu Valstybės pažangos tarybos posėdžiu liepos mėnesį, šiandien pristatomuose galutiniuose scenarijų aprašuose papildyti trūkstami elementai, o baigiamosiose dirbtuvėse rugsėjo mėnesį, scenarijai buvo įvertinti ir koreguoti (validuoti) pagal tikėtumo, nuoseklumo, kūrybiškumo, relevantiškumo kriterijus. Kadangi scenarijų kūrime dalyvavo daug įvairių idėjų ir minčių siūlių žmonių, buvo svarbu išlaikyti vidinę logiką, panaikinti vidinius prieštaravimus, pavyzdžiui, dėl vyraujančių vertybių mūsų norime antrame scenarijuje. Todėl buvo išgrynintos pagrindinės visų keturių scenarijų idėjos, įvertinti turimi kiekybiniai duomenys, pavyzdžiui, demografinės prognozės. Ypatingas dėmesys skirtas geopolitikos ir vertybių raidai.

Trumpai primintos pagrindinės Lietuvos ateities keturių galimų scenarijų idėjos. Pirmajame scenarijuje („Puikajame naujajame pasaulyje“), piešiamas ateities vaizdinys, kuris susiformuotų, jei Lietuva būtų priversta itin daug dėmesio skirti šalies saugumui bei stabilumui ir turėtų siekti šių tikslų demokratijos suvaržymų sąskaita. Itin kompetentinga (profesionalų) valdžia paskelbtų ryžtingą posūkį į švietimo, mokslo ir technologijų proveržį, tačiau nebūtinai būtų paisoma demokratiškos vertybių ir etikos normų. Kiekvienas žmogus šiame scenarijuje turėtų priskirtą funkciją arba misiją, sprendimų priėmimo dalyvautų tik pagal kompetenciją. Antrajame („Šiaurinės žvaigždės“) scenarijuje galvojama, kad pasaulyje išsiplečia demokratijų erdvė, o Lietuvoje taipogi klesti atstovaujamosios institucijos bei egzistuoja tiesioginės demokratijos formos. Užtikrintas teisės viršenybės principo laikymasis bei švietimo, mokslo ir technologijų inovacijų proveržis, integruojami egzistencinius klausimus nuolat keliantys socialiniai ir humanitariniai mokslai. Pagrindinė šio scenarijaus idėja yra ta, jog jame nuolat ieškoma balanso ir dermės tarp technologijų

ir gamtos, tarp sprendimų priėmėjų ir visuomenės, tarp individualizmo ir bendruomeniškumo per nuolatinės optimalaus sprendimo paieškas konsensuso būdu. Trečiajame („Kapanojimosi“) scenarijuje matoma įvykusi tik santykinai nedidelė pažanga visose srityse, bet ekonomikoje Lietuva patenka į vidutinių pajamų sąstulį, o demokratija veikiau imituojama kaip nuolatinis nesibaigiantis spektaklis, kuriame vis dar ką nors bergėdžiai vejamasi. Ketvirtasis („Amžino įšalo“) scenarijus atskleidžia, kas lauktą Lietuvos ateityje itin nepalankiai susiklosčius išorės aplinkybėms. Pagrindinė šio scenarijaus idėja - vardan išlikimo suvaržytas Lietuvos valstybingumas, o vardan stabilumo - suvaržyta visuomenė.

Dar viena naujovė yra parengti perėjimo į vieną ar kitą scenarijų pasakojimai iš Lietuvos dabarties, parodant kaip vienokia ar kitokia ateitis gali tapti įmanoma. Čia yra itin svarbu įvertinti galimą tarptautinės sistemos raidą, todėl išnagrinėti keli Jungtinių Valstijų, Europos Sąjungos, kitų tarptautinių organizacijų bei tyrimų centrų parengti geopolitinių tendencijų ir scenarijų tyrimai, taip pat apie galimas Rusijos karo prieš Ukrainą baigtis ir galimas tarptautinės sistemos sanklodus ateityje. Pabrėžtina, jog perspektyvoje matoma po Šaltojo karo nusistovėjusios tarptautinės sistemos kaita, išryškėjo keturi vyraujantys archetipai: a) tarptautinės sistemos fragmentacija į atsietus ir uždarus galios blokus, b) atviros, taisyklėmis grįstos tarptautinės tvarkos atsinaujinimas ir įsitvirtinimas, c) didžiųjų galių bendradarbiavimas tarpusavyje ir kartu jų konkurencija dėl tarptautinės tvarkos, taisyklių ir institucijų nustatymo bei d) hierarchinės suverenumo ir nacionalinių interesų viršenybe grįstos tarptautinės tvarkos įtvirtinimas. Remiantis šiais archetipais, o taip pat duomenimis apie Lietuvai aktualiausių tarptautinių subjektų, tokių kaip Jungtinės Valstijos, Europos Sąjunga, Rusija, Kinija, stiprybes ir silpnybes, parengti perėjimo iš dabarties į galimas Lietuvos ateitis pasakojimai.

Lietuvos ateities scenarijų dokumentas buvo papildytas scenarijų analitine schema, kuri susieja globalaus įsiterpiančio (Lietuvai itin aktualių užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų) ir vidaus lygmens kintamuosius, leidžiančius prognozuoti ateities pokyčių dinamiką. Šios sistemos logika tokia: būdama maža šalis, Lietuva yra labiau priklausoma nuo tarptautinės aplinkos, nei gali ją formuoti. Atitinkamai, net jei Lietuvos raidą megatendencijos veikia tiesiogiai, kitų valstybių politika bei tarptautinių organizacijų vaidmuo yra itin svarbus įsiterpiantis veiksnys, galintis tiesiogiai veikti Lietuvos ateitį. Antra, nors Lietuvos raidą sąlygoja įvairūs išoriniai ir struktūriniai veiksniai, konkretūs pasirinkimai dėl šalies ateities galiausiai priklauso nuo pačios valstybės ir jos žmonių elgesio, kuris negali būti redukuotas vien į globalių tendencijų pasireiškimą. Ypač svarbu tai, jog žmonių elgesį reikšmingai sąlygoja vertybinės ir kultūrinės nuostatos bei normos, kurios paprastai kinta gerokai lėčiau nei išorės, tarptautinės ekonominės ar socialinės struktūros.

„Eurobarometro“ 2021 m. duomenimis, išsiskiriantys Lietuvos visuomenės vertybiniai aspektai yra tie, kad Lietuvos gyventojai tarp kitų ES šalių piliečių yra vieni iš labiausiai save priskiriančių konservatyvioms ir į asmens bei visuomenės saugumą orientuotoms vertybėms. Lietuva yra tik trečia nuo pabaigos pagal pritarimą žmogaus teisei į taikų susirinkimą ir demonstracijų laisvę bei tarp rečiausiai sutinkančių, kad asmeniniai žmonių pasirinkimai ir gyvenimo būdas turėtų būti gerbiami, o nuostatai, kad pažeidžiamiausi

piliečiai turėtų gauti paramą iš savo šalių vyriausybių, pritaria rečiau. Gyventojų nuomonės apklausos Lietuvoje ne kartą parodė ir tvirtos rankos poreikį. Pasitikėjimo bendrapiliečiais ir solidarumo su socialinę atskirtį patiriančiomis grupėmis, tolerancijos kitokios gyvenamosios žmonių, paramos, demokratinio režimo principams, pilietinio aktyvumo stoka, rodo, jog Lietuvos visuomenė yra pažeista politinės bei socialinės fragmentacijos. Tai siejama su sovietmečio paveldu - tuo metu varžytomis pilietinėmis ir politinėmis gyventojų laisvėmis. Mokslininkų vertinimu, pilietinio atsiribojimo praktika yra giliai įsivėjęs į Lietuvos visuomenės pilietinę, kultūrinę tapatybę ir todėl negalima tikėtis, jog situacija išsprendžiasi savaime, pavyzdžiui, vykstant kartų kaitai. Kita vertus, matoma ir auganti grupė (kohorta), ypač Lietuvos jaunimo tarpe, kuriai būdingos kur kas laisvesnės su kultūrine modernizacija susijusios saviraiškos vertybės. Taigi galvodami apie diskusijose išryškėjusį antrąjį scenarijų kaip norimą, turime galvoti ir kaip pasiekti tam tikrą visuomenės vertybinę transformaciją į atviresnę, empatiškesnę ir solidaresnę visuomenę.

Formali procedūra reikalauja, kad Valstybės pažangos taryboje aptarus ir Strateginio valdymo įstatyme nurodytiems strateginio valdymo sistemos dalyviams pristačius galimus ateities scenarijus, toliau turėtų būti rengiamas Valstybės pažangos strategijos projektas. Jam STRATA jau parengė tam tikrus pasiūlymus, kurie kiek vėliau bus pristatyti šiame posėdyje.

Apibendrinant, reikia nepamiršti, kad ateities įžvalgų kontekste scenarijų tikslas - ne kuo tiksliau numatyti ir prognozuoti ateitį didelio neapibrėžtumo sąlygomis, o pateikti įvairius tikėtinus scenarijus tam, kad sprendimų priėmėjai turėtų daugiau erdvės pamąstymams ir galėtų parengti ateičiai atsparią politiką, pasirengti galimiems netikėtumams Lietuvoje. Scenarijų metodą tokios apimties projektui kaip naujosios Valstybės pažangos strategijos rengimas taikėme pirmą kartą. Scenarijų rengimas jau pasitarnavo kaip tam tikra intelektualinė provokacija apie galimas Lietuvos valstybės ateitis, padėjo išryškinti norimos ateities vizijos kontūrus, o dar svarbiau - leido nebanaliai apie valstybės ateitį kalbėtis su piliečiais, paskatinti juos susimąstyti, kokios ateities norime. Vienas iš tokių pokalbių pavyzdžių - mūsų parengtų scenarijų pagrindu praeitą savaitę vykusį Forumo teatro diskusija. Labai tikiuosi, kad ateityje mums pavyks įgyvendinti ir dar vieną sumanymą. Tai dizaino paroda, kur bet kuris Lietuvos žmogus galėtų pats plačiau patyrinėti ir patirti galimas skirtingas ateitis bei pagalvoti, kaip pats galėtų prisidėti prie norimos ateities sukūrimo. (S. Trainauskienės pristatytas Lietuvos ateities scenarijų projektas pridedamas prie šio protokolo).

Kalbėjo: I. Šimonytė. Padėkojo S. Trainauskienei už pristatymą. Apibendrinama siūlo nelaikyti nė vieno scenarijaus tikra ateitimi, nes negalima nuspėti ateities nei ją pavaizduoti taip, kad visiems labai patiktų. Todėl įsivaizdavimai apie robotų teises 2050-aisiais yra tik tam tikra mąstymą skatinanti intelektualinė provokacija. Bet pagrindinės, scenarijus „nešančios“ ašys – įtampa tarp autokratijų ir demokratijų, o taip pat švietimo svarba atrodo svarbios. Siūlo sutarti, kad Lietuvos ateities vizija būtų pradėta rašyti „Šiaurinės žvaigždės“

scenarijaus pagrindu, neįsipareigojant ir neįpareigojant „Lietuva 2050“ rengimo komandos aklai sekti šio scenarijaus aprašymu.

NUTARTA. Bendru sutarimu pritarta Lietuvos ateities galimų scenarijų dokumentui ir nutarta, kad scenarijaus „Šiaurinė žvaigždė“ pagrindu būtų formuojama tolimesnė vizija ir tęsiami Lietuvos ateities vizijos formulavimo darbai. Žodis pranešimui suteiktas R. Lopatai.

3. SVARSTYTA. LRS Ateities komiteto „Intelektualinio Lietuvos savarankiškumo forumo“ diskusijų Lietuvos ateities temomis apžvalga.

Kalbėjo: R. Lopata.

Pristatytas Seimo Ateities komiteto inicijuotas neformalus forumas, kuris pradėjo veikti 2021 m. vasario 2 d., o poryt (2022 m. lapkričio 23 d.) bus 50 -oji forumo diskusija. Forumo diskusijas paskatino pajauta, kad Respublika išgyvena intelektualinio savarankiškumo praradimo laikotarpį, todėl buvo parengtos savarankiškumo stiprinimo programos gaires. Forumas taip pat ieško atsakymo į klausimą kaip kurti Lietuvos Respublikos ateitį per kartinį Respublikos principą - netrukdyti piliečiams tvarkytis patiems. Forumas matomas kaip savotiškas apšilimas prieš ir per „Lietuva 2050“ rengimą.

Forumo diskusijose išryškėjo kelios stambesnės teminės grupės:

Pirmoji – tai valstybės konceptualūs pagrindai, jos sandara, ateities evoliucijos kryptys: Respublikos modelis, ją grindžiančios vertybės, valdymo viešumas, valdymo ir administravimo santykis.

Antroji - pilietinė visuomenė: demokratijos sritis, jos pilietiškumas, piliečių įtrauktis į viešąjį valdymą, rinkimų specifikos, NVO, jaunimas.

Trečioji – kultūra (plačiąja prasme ir kaip sektorius) ir ateitis.

Ketvirtoji - ateities technologijos, mokslas ir šalies konkurencingumas: skaitmenizacija, dirbtinis intelektas, biotechnologijos, energetikos technologijos.

Penktoji - socialinė raida ateityje: ateities visuomenės bendrosios charakteristikos, technologijų poveikis sociumui, demografija, migracija.

Šeštoji - švietimas ir ugdymas. Ateities švietimo sistema, sąsajos su kultūra, ateities pedagogika.

Septintoji - tarptautinė politika ir nacionalinis saugumas. Reguliariai turime forumus su tarptautiniais užsienio politikos ekspertais. Geopolitinės įtampos, saugumo garantai, Lietuvos santykis su Europos Sąjunga, karas Ukrainoje ir jo poveikio ilgalaikio ir trumpalaikiai scenarijai Lietuvai.

Pateiktos forumo diskusijų įžvalgos: neatlikti vakarykščiai darbai arba nūdienos skauduliai užgožia svarstymus apie perspektyvą. Geras pavyzdys būtų švietimas - sutariame, kad tai Respublikos ateities pagrindas, tačiau diskusijos sunkiai atitrūksta nuo bazinio lygio. Žinoma, svarbu mokytojų atlyginimai, infrastruktūra, tinklo optimizavimas, tačiau taip pat reikia galvoti apie tai, kokia bus ateities pedagogika, kai mokytojus jau dabar papildantys algoritmai juos užgoš, kai žinių perdavimo funkcija mokykloje taps antraeilė, kai fizinių mokyklų galbūt ateityje apskritai neliks arba jos taps bendradarbystės, socializacijos centrais, kai pagrindinis ugdymo uždavinys bus išugdyti asmens smalsumą, bendradarbiavimo gebėjimus, empatiškas vertybines nuostatas visuotinio neapibrėžtumo sąlygomis. Atsakymų į šiuo klausimus kol kas nėra, todėl svarbu, kad valstybės ateities veiksmų ilgalaikės raidos vizijų konstravimas būtų neatsiejamas nuo nuolatinio jų atnaujinimo.

Kritiškai svarbi yra į ateitį nukreiptos valdymo ir valdysenos veikla - taip gimė ir ateities ekosistemos sukūrimo uždavinys, kurį mes palaipsniui įgyvendiname. Panaši padėtis ir su viešuoju valdymu, demokratijos raida ir pilietine visuomene. Matome bazinę valstybės tarnybos reformą vėluojančią bent keliolika metų, ir pateiktoji Seimui sunkiai skinasi kelią. Vos krutame su atsakymais į klausimus, kiek ir kokios valstybės mums reikės ateityje, ar ateities poreikius atitinka hierarchinis, sektoriškai fragmentuotas, smulkmeniškų planavimu ir kontrole pagrįstas valdymo modelis, kaip perlaužti užsiblokavusią viešojo valdymo analitinių pajėgumų problematiką, kaip valdymas sąveikaus su ateities hipersusieta ir hipermobilia visuomene, kaip subalansuoti savivaldos atstovavimą, administravimo ir politinio valdymo santykius: bet kokiu atveju forumo diskusijos išryškino klausimų ratą.

Forumo diskusijose išryškintas kertinis kultūros vaidmuo Lietuvos ateičiai. Labai svarbu skirti kultūros sektoriaus raidos problematiką ir bendresnę, universalią kultūros reikšmę, besiskleidžiančią per švietimą, ugdymą, kryptingą šalies intelektualinio potencialo būrimą universitetuose. Abiejuose lygmenyse turime daug aiškiai apčiuoptų ateities darbų, pavyzdžiui, talentų pritraukimas. Sprendinius esame paruošę - visuomenės parengtis multikultūriškumui, kryptinga migracijos politika, išlaikant kalbinę bei kultūrinę pusiausvyrą, kad nebūtų kuriami vienos kalbos, vienos religijos arba vienos tautybės getai. Būtina praplėsti darbo jėgos importo šalių geografinę dimensiją, sudaryti galimą užsienio darbo jėgos importo šalių sąrašą atsižvelgiant į draugiškumą, humanitarinius, nacionalinio saugumo, vertybinius, kultūrinius, krikščioniškus ir tolerantiškos religijos bei kitus kriterijus.

Forumo diskusijose įsitikinome, kad šiuo metu turime pernelyg fragmentuotą ir per mažai imlią ateities signalams valstybės technologijų ir inovacijų politiką. Sunkiai priimame iš išorės plūstančias ekspertines įžvalgas, rekomendacijas, liečiančias tarpsektorines technologijų ir valdymo sinergijas, naujus ateities technologijų laukus ir inovacijų modelius. Apsiribojame tradicine trejybe: biotechnologijos, lazeriai, IT, o kur duomenų išteklių ir suverenumo laukai, dirbtinis intelektas, kvantinė kompiuterija, trečios kartos internetas? Neturime net technologijų raidos stebėsenos ir prognozavimo sistemos ir tūpčiojome senstelėjusios sumanios specializacijos koncepcijos paraštėse.

O tuo tarpu turime atsakyti į fundamentalią problemą: kas yra iš ties svarbu: intelektas ar sąmonė? Tai kelia visą virtinę klausimų: kas nutiks darbo rinkai, kai algoritmai taps pranašesni už žmones sprendami kognityvinius uždavinius? Kaip politiką paveiks nauja didelė ekonomiškai Beverčių žmonių klasė, kas nutiks santykiams, šeimoms ir pensijų fondams, kai nanotechnologijos ir atkuriamoji medicina 80 – metų pavėrs 50 -mečiu? Ar pakaks vien moralinių argumentų ginant žmogaus orumą, laisves ir teises, kai masės praras ekonominę svarbą? Ar Vyriausybės vertins kiekvieną žmogų, kai jis nebus pelningas ekonomikai? Ką sąmoningi žmonės veiks tada, kai itin protingi, bet sąmonės neturintys algoritmai beveik viską gebės atlikti geriau?

Forume aptarėme proto arba tam tikras mokslo ir technologijų vystymosi problemas. Jei šalyje sukuriamos ar susikuria mokslo lyderių mokyklos, taip Lietuvoje buvo su fizika, biotechnologijomis, matematika, nepalaikant mokyklų gyvybės jos palaipsniui labai specializuojasi arba nunyksta, kaip tai atsitiko Lietuvoje su matematika. Dar blogesnė padėtis yra naujai gimstančiose mokslo srityse, kur nesame pajėgūs ne tik sukurti mokyklų, bet palaikyti bent jau minimalaus mokslinio tyrimo lygio. Tai reiškia, kad valstybė tiesiog neturi pakankamai specialistų, kurie sudarytų tam tikrą patariamąją kompetenciją, pavyzdžiui, apie kvantinį kompiuterį ar dirbtinį intelektą, kurių vystymasis per 10 metų, o gal ir kur kas anksčiau, visiškai pakeis mūsų supratimą apie pasaulį ir gyvenimo kokybę. Aišku, mes ne JAV, Kinija ir net ne Nyderlandai, investuojantys milijardus į kvantinę kompiuteriją, tačiau sukurti bent pagrindus tam tikros mokykloms, kad ir už minimalias lėšas, būtų įmanoma. Po diskusijų forume išsikristalizavo vienas pasiūlymas. Jo idėja tokia: valstybė suteikia tarptautinius grandus, dotacijas, stipendijas pasirinktose mokslų srityse aukščiausio lygio užsienio mokslininkams. Vienos dotacijos suma gali būti nuo vieno iki 10 milijonų eurų, priklausomai nuo tyrimo srities ir norimo pasiekti lygio. Sąlyga - dotacijos gavėjas sukuria tarptautinę grupę, kurioje bent pusė disertantų ar tyrėjų po doktorantūros studijų yra iš Lietuvos. Į grantų panaudojimą Lietuvos biurokratinė sistema nesikiša. Neatmestina, kad ne visi grantai baigtųsi moksliniais atradimais, vertais būti paskelbtais, pavyzdžiui, žurnale *Nature*, tačiau tikėtina, kad per kelerius ar kiek daugiau tyrimų metų galėtų būti apsigintos disertacijos, sukurta vietinė mokykla, kuri semtųsi žinių iš aukščiausių Lietuvai prieinamų pasaulinio mokslo protų. Gaires tokio modelio funkcionavimui jau esame paruošę. Norėdami keisti Lietuvą ir pasaulį, kartais turime būti atitrūkę nuo realybės, neracionalūs ir neįmanomi.

Forume apčiuopta, kad pernelyg mažai žinoma apie ateities visuomenės kokybės kokybines charakteristikas. Galime nubraižyti demografines projekcijas, įsitikinti visuomenės senėjimu ir regionų tuštėjimu. Tačiau klausimai, kas šių visuomenę iš vidaus suklijuos ar ji sugyvens su algoritmais, bus atvira ar uždara, lieka neatsakyti. Pirmasis žingsnis normaliam ateities visuomenės vizionavimui turi būti patikimas dabarties visuomenės pažinimas. Todėl po diskusijų forume Ateities komitetas neabejodamas parėmė naujojo ilgalaikio Lietuvos socialinės raidos tyrimo idėją ir pasisakė už jos įgyvendinimo finansavimą. Aišku, kad kokybiškais duomenimis neparemtos vizijos, deja, rizikuoja tapti kliedesiais.

Po diskusijų forume Ateities komitetas inicijavo dabartinių tektoninių geopolitinių procesų, kurių brutaliausia išraiška yra Rusijos karas prieš Ukrainą, trumpalaikio ir ilgalaikio poveikio

Lietuvai scenarijų parengimą. Prieš porą savaitių svarstėme pirminius apmatius ir prielaidas, o studiją, kurią rengia Ateities komiteto biuras, Seimo Tyrimų skyrius, parlamentinės Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos strateginio prognozavimo skyrius ir Lietuvos bankas pristatysime Vilniaus knygų mugėje vasario mėnesį. Žinoma, forumo diskusijos buvo apibendrinamos, šia medžiaga dalintasi su "Lietuva 2050" komanda, o Seimo internetinėje svetainėje skelbiami šių diskusijų vaizdo įrašai.

Kalbėjo I. Šimonytė. Padėkojo R. Lopatai už forumo diskusijų apibendrinimą. Žodis suteikiamas D. Gaižauskienei ir M. Kairytei.

4. SVARSTYTA: „Lietuva 2050“ piliečių akimis: piliečių taryba, piliečių ekspedicija ir bendrakūrėjai.

Kalbėjo: M. Kairytė:

Pristatytas bendrakūrėjų ir piliečių įtraukimas į Lietuva 2050 procesą. Pradžioje buvo 130 užsiregistravusių organizacijų, tačiau eigoje prisijungė dar 70 organizacijų, taigi šiuo metu skaičiuojama, kad yra apie 200 bendrakūrėjų. Trumpai apžvelgti įvykę renginiai ir susitikimai: a) šešios dirbtuvės su bendrakūrėjais, b) piliečių taryba, c) bendrakūrėjų renginiai apie psichikos sveikatą ir socialinį verslą, d) pokalbiai apie ateitį su bendruomenėmis bibliotekose Utenoje, Panevėžyje, Kuršėnuose, e) viešosios konsultacijos, f) konsultacija su bendrakūrėjais ir g) Forumo teatras. Ateityje numatyta: a) viešosios konsultacijos, b) pokalbiai apie ateitį su bendruomenėmis bibliotekose Šalčininkuose, Mažeikiuose ir kituose miestuose, c) žmogaus teisių forumas, Junior Achievement Expo ir kiti partnerysčių renginiai, d) fokus grupės apie Lietuvos ateities viziją.

Kalbėjo: D. Gaižauskienė ir M. Kairytė:

Pristatytas „Ekspedicijos į 2050-ųjų Lietuvą“ – valstybės ateities raidos vertinimas piliečių požiūriu. Tyrimu siekta nustatyti šalies piliečių ir gyventojų lūkesčius ir baimes dėl Lietuvos ateities, didinti visuomenės įsitraukimą į strateginių šalies klausimų svarstymą. Pristatytos susitikimų vietos, dalyvavusios tikslinės grupės, diskusijų duomenų analizės metodologija. Įtraukiant papildomą tapatybės kategoriją, buvo sukonstruotos 9 personos (sintetiniai žmonės) – diskusijose dalyvavusių piliečių apibendrinti prototipai. Pristatyti kelių personų ateities lūkesčių, vilčių ir baimių pavyzdžiai: ateities entuziasto Raimondo, ateities optimisto Luko, ateities realistės Rasos ir ateičiai besirengiančios Teresos. Paminėtos piliečių rekomendacijos, lūkesčiai, baimės kalbant apie socialinę, ekonominę, saugumo, valdysenos, komunikacijos, aplinkos pokyčių, gamtos, kaip itin svarbaus lietuviškai tapatybei elemento išsaugojimą bei pagerinimą ateityje, temas. Pristatytos piliečių tarybos svarstymų šandieninės visuomenės būsenos ir jos galimos raidos ateityje rezultatai – kaip įveikti visuomenės fragmentaciją ir siūlymai kaip Lietuvos gyventojams tapti labiau pasitikinčiais, solidariais, pilietiškai ir kultūriškai aktyviais piliečiais. Piliečių taryboje piliečiai galėjo spręsti įvairių grupių problemas, bet didžiausią dėmesį skyrė negalią turintiems žmonėms. Visos diskusijų grupės akcentavo psichologinio saugumo, įtraukties, emocinės

sveikatos, tolerantiškumo, atskirties mažinimo, kiekvieno žmogaus unikalumo vertinimo poreikį. Pagrindiniu tikslu 2050-iesiems pasirinktas didesnės tolerancijos siekis, net ir tų dalyvių, kurie savęs dar tokiais nelaiko.

Pasidalinta pagrindinėmis konsultacijų su bendrakūrėjais išvadomis. Bendrakūrėjai Lietuvos ateičiai nori įtraukios, empatiškos, sąmoningų žmonių visuomenės, besimokančios visą gyvenimą, pasižyminčios emocine ir psichine sveikata, mažinančios socialinę atskirtį, ieškančios pusiausvyros tarp bendruomeniškumo ir individualumo, o žmones – autentiškus, su saviraiškos galimybėmis, sveika saviverte, pasitikinčius savimi ir gebančius spręsti, imtis atsakomybės, rasti kompromisus, tolerantiškus ir pagarbius.

Kalbėjo I. Šimonytė:

Padėkojo už pristatytą bendrakūrėjų ir piliečių įtraukimą į „Lietuva 2050“ rengimą. Pasidžiaugė, kad girdimas lūkestis būti tolerantiškais sau patiems, o ne lūkestis, kad tolerantiški būtų kiti. Žodis suteiktas J. Mickui. Posėdžio pirmininkė atsiprašė dėl išvykimo ir pirmininkavimą posėdžiui perdavė A. Abišalai.

5. SVARSTYTA: Lietuvos ateities vizijos, strateginių ambicijų ir kelrodžių formavimo principų projekto pristatymas, Valstybės pažangos tarybos narių diskusija

Kalbėjo J. Mickus:

Jis pristatė Lietuvos ateities vizijos ir strateginių ambicijų (bei horizontalių principų) pirminio rinkinio parengimo eigą bei paties rinkinio turinį.

Pirminis pasiūlymas buvo suformuotas iš bendrakūrėjų, ekspertų, piliečių surinktų 383 pasiūlymų ambicijoms ir 50 pasiūlymų vizija, šias įžvalgas susintetinus pagal raktažodžius, turinį, kategorijas, buvo išryškintos pagrindinės idėjos. 2022 m. spalio 21 d. Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA) pateikė pirminį pasiūlymą dirbtuvėms dėl Lietuvos ateities vizijos ir strateginių ambicijų. Jų metu bendrakūrėjai, ekspertai ir Valstybės pažangos tarybos nariai išgrynino penkis vizijos ir ambicijų paketus. Po jų STRATA susiaurino pasiūlymą iki dviejų ambicijų ir penkių vizijų alternatyvų ir pateikė Valstybės pažangos tarybos koordinacinės grupės 2022 m. lapkričio 7d. posėdžiui su klausimais, kokią priegią - sisteminę ar veikėjo – rinktis bei kaip per ambicijas pateikti socialinius, švietimo ir sveikatos klausimus. Valstybės pažangos tarybos koordinacinės grupė rekomenduota vizijai rekomendavo sistemos, o ambicijoms - veikėjo perspektyvą ir patarė dėl kitų klausimų. Pagal šias rekomendacijas atnaujintą ir dar labiau (iki dviejų vizijos priegių ir dviejų ambicijų formulavimo alternatyvų) pateiktas pasiūlymas buvo apsvarstytas Valstybės pažangos tarybos koordinacinės grupės posėdyje 2022 m. lapkričio 14 d., kurio metu buvo pasirinktas šiandien Valstybės pažangos taryboje svarstomas (o taip pat su bendrakūrėjais lapkričio 16 d. jau apsvarstytas) variantas.

Plačiau pristatytas vizijos ir strateginių ambicijų turinys. Renkantis vizijos formuluotę buvo svarstomos dvi priegios vizijai formuluoti - valstybės kaip vietos ir joje gyvenančių žmonių.

Galų gale buvo sutarta dėl šios vizijos formuluotės – *Šiaurinė žvaigždė Lietuva: kūrybingų žmonių valstybė, kurioje norisi gyventi.*

Taip pat buvo pristatyta strateginių ambicijų rinkinio sandara bei plačiau pristatytas strateginių ambicijų turinys. Strateginės ambicijos: a) piliečių kuriama demokratija, kur valstybės valdymas – atviras, pasitikėjimu grįstas, sutelkiantis bendriems tikslams, b) sveikas, besimokantis ir kūrybingas žmogus, gyvenantis bendruomenėje, kuriai rūpi, c) Lietuvos talentai – mokslas, menas, verslas – tvariai kuria aukštą vertę pasauliui, d) atspari ir konstruktyvi globalios politikos veikėja, kartu su partnerėmis puoselėjanti demokratinėmis vertybėmis grįstą tarptautinę tvarką, e) sujungta šalis, tolygiai vystomi miestai bei regionai. Pristatytos strateginių ambicijų turinio plėtotės ir du horizontalūs principai.

Pabaigoje trumpai apžvelgtos lapkričio 16 d. aptarimo su bendrakūrėjais pastarųjų pareikštos pastabos: abejonė dėl tvarumo kaip horizontalaus principo; rekomendacija „kūrybingo žmogaus“ sąvoką keisti į „išsilavinęs, išsimokslinęs“; kad vizija turi atspindėti Lietuvos unikalumą – lietuviškumą; kad ambicijose reiktų pabrėžti žmogaus savivertę ir saugumo užtikrinimą, valstybės rūpestį žmogumi; taip pat kritiką, kad vizijos formuluotė („kurioje norisi gyventi“) koduoja dabartines baimes ir demografines tendencijas.

Anonsuoti artimoje ateityje (gruodžio ir sausio mėn.) laukiantis svarbus darbas - kelrodžių dirbtuvės. Kiekvienai strateginei ambicijai bus rengiamas kelrodis, kuriame bus aptariamose vizijos įgyvendinimo alternatyvos. Kelrodžių renginyje dalyvaus įvairių temų ekspertai. Įvykus dirbtuvėms bus siekiama nustatyti prioritetines iniciatyvas (sudaryti pagrindinį - svertinį kelrodį).

A.Abišala suteikia žodį A. Paliokaitei.

Kalbėjo A. Paliokaitė:

Padėjo STRATA ir Vyriausybės kanceliarijos darbuotojams už atliktą darbą. Buvo prisiminta strategijos kūrimo diskusijose išgryninta mintis, kad pati Lietuva turi tapti kelrode arba Šiaurine žvaigžde, šalimi, kurios vizija yra apie žmogų, jo gyvenimo kokybę visuose gyvenimo etapuose, užkoduota vizijos formuluotėje „šalis, kurioje gyventi norisi“. Svarbus momentas, kad tokia šalis trauks įvairius žmones, norinčius ir galinčius kurti vertę mūsų šaliai. Vizija negali būti pasyvi - ji turi programuoti pokytį ir veiksmą, o pokytis visų pirma priklauso nuo mūsų pačių. Dėl to vizijoje atsirado formuluotė „kūrėjų šalis“, valstybė, kurią kuriame mes patys. Kūrėjų šalis kalba apie tai, kad mokslas, švietimas ir inovacijos turėtų būti vizijos pagrindinis įgyvendinimo resursas ir vizijos stuburas. Vadovaujantis principu „mažiau yra daugiau“ svarbu išsirinkti prioritetus, sukonzentruoti pastangas ir ieškoti svarbiausių iniciatyvų, kurios veiktų kaip svertai, keičiant Lietuvos ateitį, ir kurios turėtų multiplikacinį efektą įvairioms sritims.

Kalbėjo A. Abišala:

Akcentavo, kad strategijos kūrimo procesas turėtų būti net svarbesnis, nei pats rezultatas. Galutinis rezultatas (vizija) sparčiai besikeičiančiame pasaulyje tiks dvejus – trejus metus, po to ją neišvengiamai reikės peržiūrėti - kryptys, matyt, išliks, o veiksmai keisis. Jei mes iš rengimo gausim pagrindinę naudą - susiformavusią mąstymo apie ateitį ekosistemą su tam pasirengusiais žmonėmis, tai nuolatinė peržiūra pavyks. Pastebėta, kad vizija yra labai panaši į bet kokios organizacijos strategijos struktūrą. Pirmoji ambicija – organizacijos susitvarkymas ir valdymas. Vertybės, kultūra, valdymo struktūra ir valdymo būdas, tapatybė. Antra - apie žmogų, kaip žmogus jaučiasi, kokias galimybes jis turi tobulėti, kokia yra jo darbo aplinka, galimybės bendrauti tarpusavyje ir pasireikšti savo talentams. Sveikata, bendrabūvis, švietimas, mokymasis visą gyvenimą. Trečias stulpas - apie produktą, produkto kokybę, darbo susiorganizavimą ir tai, ką mes kuriame. Ketvirtas yra apie konkurenciją ir bendradarbiavimą su partneriais, kaip mes atrodome ir ką mes darome kitų valstybių, oponentų, partnerių atžvilgiu, kad būtume geresni. Penkta – investicijos į darbo ir gyvenimo aplinką, kaip žmogui patogiu susisiekti, būti, dalyvauti.

Čia, žinoma, nėra tobula analogija, nes yra vienas esminis skirtumas. Korporacijoje yra aiškūs skirtumai tarp akcininkų, darbuotojų ir klientų. Valstybėje kiekvienas žmogus yra akcininkas, darbuotojas ir klientas, todėl niekada neturime pamiršti, kad už strategiją esame atsakingi, kuriame ir naudą iš to gauname mes patys.

A. Abišala pakvietė posėdžio dalyvius komentuoti, pasisakyti.

Kalbėjo L. Savickas:

Paminėjo, kad ankstesnėje kadencijoje pačiam teko koordinuoti šitą procesą ir iš patirties atrodo, kad šiame strategijos kūrimo etape jau gali būti nepaslanku ką nors keisti. Nepaisant to, keli pastebėjimai: strateginės ambicijos pradėtos struktūrizuoti logiškai, bet pastebiu ekonominio proveržio krypties strateginės ambicijos persidengimą su horizontaliu principu - technologijų, inovacijų plėtra, taikymu visuomenės iššūkiams spręsti. Neaišku, kaip spręsti dėl persidengiančio turinio. Kitas momentas: dešinioji, penktoji - infrastruktūros, gyvenimo aplinkos krypties strateginė ambicija, į kurią, matyt galvojant kaip sumažinti strateginių ambicijų skaičių, buvo suklijuotos dvi tarsi skirtingos temos – infrastruktūros ir gyvenimo aplinkos (regionų plėtros). Taip pat žiūrint į socialinės politikos ir švietimo krypties (antrąją) strateginę ambiciją, peršasi mintis, kad yra pagrindo socialinę temą artinti prie ekonominio proveržio krypties ir taip sumažinti persidengimą su technologijų ir inovacijų horizontaliu principu, nes tada antroji strateginė kryptis būtų daugiausiai apie švietimą, o trečioji - socioekonominė.

Kalbėjo A. Abišala:

Kryptys visada persidengs. Nėra sveikatos reikalų atskirties nuo regionų plėtros, bet į kažkur reikia sudėti pagrindinius dalykus. Tik labiausiai išsiskiriantys dalykai gali būti išskirti į (vertikales) strategines ambicijas. Horizontali kryptis yra apie technologijų naudojimą bet kokiame gyvenime: sveikatos apsaugoje, švietime, aplinkos apsaugoje ir panašiai. Neturime pamiršti, kad technologijos keičiasi ir kad jas visur reikia panaudoti, tad neįmanoma atskirti iki galo.

Kalbėjo D. Misiūnas:

Paminėta, kad rezonuoja A. Paliokaitės išsakytos mintys. Jeigu mes keltumėme klausimą, kokį darbą turės nudirbti šita vizija – tai vienas pagrindinių elementų tame darbe būtų visuomenės traumos išgydymas. Kitas svarbus dalykas - begydant padaryti pokytį mūsų pasitikėjime, savivertėje. Norėtusi, kad tai būtų užkoduota paprastesniais žodžiais. Jeigu norėtume išlaikyti daugelio žmonių dėmesį, tai toks tekstas nebūtų pats geriausias būdas tai padaryti. Kartais tikslo vardan galima sulaužyti tam tikras nusistovėjusias taisykles apie tekstą, apie struktūrą ir šiek tiek drąsiau, aštriau sureikšminti tai, ko siekiame - išgydyti traumą ir įgyti daugiau pasitikėjimo savimi. Man labai patinka, kad kalbame apie Šiaurinę žvaigždę. Šioje dviejų žodžių kombinacijoje įdomesnis žodis yra "šiaurinė". Vienas iš šios strategijos darbų galėtų būti pakviesti mus kaip tautą sugrįžti į šiaurę.

Kalbėjo U. Neniškytė:

Pratęsiant mintį apie sugrįžimą į šiaurę, norėčiau pakalbėti man su juo disonuojančia strategine ambicija apie talentus. Grįžimas į šiaurę disonuoja su saviverte dėl to, kad valstybė, visuomenė ir aukštosios technologijos remiasi į žmones, tiesiog darančius savo darbą, o ne į ypatingus talentus. Nebent čia talentus suprasti bendrai kaip gebėjimus – išsilavinimą ir kitus panašius dalykus. Todėl talentų strateginė ambicija man negražiai žiūrisi šalia antrosios, kurioje mes tarsi turime mažuosius žmones, kuriais rūpinasi bendruomenė, o trečiojoje - talentus, kurie veda šalį į priekį. Aš nemanau, kad tai turėta omeny, bet gal čia verta pagalvoti apie žodžių nušlifavimą, nes jeigu mes vėl galvosim apie šiaurę, apie tai, kaip ten žmogus jaučiasi, jeigu mes pagalvosime apie žmones, kurie išvažiuoja ir aiškina, kad išvažiavę jie jaučiasi geriau ir kodėl, nes daro, ką gali, kad ir kokią vietą visuomenėje užimtų ir todėl jaučiasi labai gerai. Talentas turi tam tikrą išskirtinumą, tai sąvoka, kuri akcentuoja išskirtinius gebėjimus. Visuomenei, mums reikia visų žmonių, nes aukštąją vertę kursime iš esmės visi.

Kalbėjo A. Abišala:

Praėjusią savaitę buvo įdomi diskusija dėl "Šiaurinės žvaigždės", bet žodį "šiaurinė" palikome, todėl, kad kiekvienas gali ją interpretuoti savaip. Mano interpretacijoje Šiaurinė žvaigždė yra kelrodė žvaigždė. Tam tikras geografijos aspektas irgi visai neblogas, nes net jei mes nebenorime tapti Skandinavijos dalimi, bet norime ar ne, esame šiaurės Europa. Mes norim čia būti šiek tiek geresni negu kiti. Aš siūlyčiau palikti, nebraukti, o dėl talentų irgi, kaip kas nori, tą ir įdeda, talentingas suvirintojas irgi labai naudingas žmogus. Kūrybiškumą gal galima labiau palikti, bet juk ir to kūrybiškumo ne visur reikia. Reikia tiesiog labai gerai dirbti kartais, kad neatsiliktume.

Visos pastabos labai naudingos ir mes turėsime susitarti, bet ne dėl kiekvieno žodžio, o dėl pačių svarbiausių dalykų. Klausimas bendrai: ar mes norime padaryti vieną dokumentą, kuris būtų moksliškas ir rimtas, o kitą pristatantį, ar vis tik į patį strategijos tekstą norime supaprastintų dalykų - lengvai priimamų, gerai girdimų?

Kalbėjo D. Misiūnas:

Aiškliai sakyčiau, kad tik vienas (rimtasis) variantas yra neįmanomas. Vis tiek reikės dviejų dokumentų. Kai mes galvojame apie antrą variantą, dokumente, kad ir koks jisai bebūtų, vis tiek siūlyčiau paprastinti kalbą. Susidomėjimui pokyčio arba transformacijos istorija sužadinti yra kritiškai svarbu sugebėti per mažiau nei dvi minutes sugebėti ją papasakoti. Neturint trumpo, nupoliruoto pristatymo, turbūt net neverta eiti niekam aiškinti, ką ir kaip daryti, kaip mes tai pasieksime, kaip atrodys galutinis rezultatas, ko reikės iš žmonių ir ką mes pasižadame kaip vienis. Tai yra būtina. Nekartokim to, kas jau buvo padaryta. Strategijos dažnai įstringa dėl to, kad jos yra per daug komplikotos. Turime šansą padaryti kitaip.

Kalbėjo I. Kačinskaitė - Urbonienė:

Seime turėjome nedidelę diskusiją ir švietimą matėme atskirai, kaip savarankišką ambiciją, bet šiandien žiūrėdama į vizijos namelį aš švietimą matau horizontaliai, nes jis svarbus visoms sritis. Man patiko tai, ką paminėjo U. Neniškytė apie tai, kad mes išskiriame talentus ir tik po to kalbame apie nuolat besimokančius žmones. Nuolat besimokantys žmonės yra ir gali būti ženkliai atsparesni, nebeturėti tų traumų, turėti geresnį pasitikėjimą. Jei matome švietimą persmelkiantį visas sritis, galbūt apie tai dar reiktų diskusijos.

Kalbėjo A. Abišala:

Galiu pasakyti, kodėl man atrodo gerai taip, kaip pasiūlyta - todėl, kad švietimas yra pakankamai koncentruota tema, bet man norėjosi ją sudėti su visu socialiniu gyvenimu į vieną vietą, ir taip keisti mūsų nuostatą, kad mokykla yra tik institucija. Kad matytume švietimą kaip visuomenės reikalą, kaip dalį kultūros, kaip dalį visų bendro darbo. Dėl švietimo atskyrimo arba perkėlimo į horizontalę - bet tada nebus vertikalėje. Palikime rengėjams dar pagalvoti ir pasižiūrėti, ką galima. Mums šiandien reikalingas principinis pritarimas, nes reikia tiesiog toliau dirbti ir toliau nuėjus nebežinosi, ar pritariama šitai kryptiai ar ne. Ar pritariam viršūnei, vizijai ir penkioms ambicijų sritims?

NUTARTA: bendru sutarimu pritarta Lietuvos ateities vizijos, strateginių ambicijų ir kelrodžių formavimo principų projektui.

6. SVARSTYTA: Valstybės pažangos strategijos „Lietuva 2050“ rengimo laiko juostos ir komunikacijos plano pristatymas

A.Abišala suteikia žodį D. Žeruoliui.

Kalbėjo D. Žeruolis:

Dirbame jau daugiau nei pusantrų metų, oficialiai pradėjome prieš metus ir mėnesį pradžios renginiu. Palyginti su panašios apimties darbais kitose valstybėse (pavyzdžiui, „Ispanija 2050“ buvo rengta ketverius metus), Lietuvoje turime beveik sprintą atsižvelgiant į Seimo įpareigojimą iki kovo 10 dienos pateikti projektą svarstymui. Prasidėjus karui prieš Ukrainą būta svarstymų, ar verta tęsti ir ar tokiu tempu - apsisprendėme tęsti ir, atrodo, tai pasiteisina. Reikia pasistengti išlaikyti tempą ir pabaigti jau gerai įsibėgėjusį darbą iki galo. Vizijos teksto šlifavimas pradėtas ir tęsis. „Lietuva 2050“ rengimo grupėje irgi svarstėme,

ar reikalingas vienas, ar du tekstai. Kalbėjome, kad galbūt reikalingas vizijos pateikimas per anksčiau šiame posėdyje pristatytas personas, kaip ateities atrodytų atskirų personų atžvilgiu. Suprantame, kad tai, kas turi būti pateikta Seimui dėl reikalavimų žanrui, nebūtinai bus labai plačiai ir intuityviai suprantama. Tikimės jūsų teismui sausio – vasario mėnesį pateikti dokumentą jau ištisinio teksto pavidalu. Nežinau, ar dviejų tekstų pavidalu, bet vieno tai tikrai.

Dabar svarbiausias artimiausias darbas yra parengti taip vadinamus kelrodžius. Justinas Mickus pristatė jų formulavimo ir formavimo principus. Penkios dirbtuvės numatytos gruodžio 9, 16, sausio 11, 16 ir 20-ą dieną. Iki šiol ateities vizijos rengimas buvo sąmoningai neinstitucinis. Panašiu principu kvietėme žmones ir į scenarijų dirbtuves kovo - balandžio mėnesį. Su kelrodžiais bus kiek kitaip nes į jų dirbtuves kviesime daugiau žmonių iš vykdomosios valdžios institucijų. Balansas šiek tiek bus kitoks, bet pagal galimybes bus kviečiami taip pat bendrakūrėjai, ekspertai ir Valstybės pažangos tarybos nariai.

Turime turėti planą, jau su kelrodžiais (žiūrėsime, ar gausis) vasario pradžia tam, kad Seimui pateiktume kaip ir esame įpareigoti, iki kovo 10 d., t. y. iki Seimo pavasario sesijos. Kai kuriuos dalykus darysime lygiagrečiai, nes yra oficialus vertinimo procesas, konsultacijos su visuomene. Toji kita orientacinė data būtų sausio pabaiga - vasario pradžia, kada turime dar sykį sugrįžti į Valstybės pažangos tarybą ir pasitikrinti, ar jis yra pakankamai brandus teksto skelbimui viešai ir tvirtinimui Vyriausybei.

Girdint Daliaus Misiūno pastabą, kad plačiai ar eiliniam piliečiui tai dar gal per sunkiai paskaitomas dalykas, vis vien norėtume paskelbti konsultacijai su bendrakūrėjais. Jau girdėjome grįžtamąjį ryšį iš kai kurių iš jų. Tai ten iš dviejų šimtų organizacijų penkiasdešimt jau atsiliepė, sulaukėme vertingų pastabų. Tai svarbu ir skaidrumui, nes žmonės vertina, kad tai, ką mes diskutuojame šiandien, parengta ne už uždarytų durų. Suvokiame, kad dabartinis tekstas dar nėra plačiai komunikotinas dalykas. Valstybės pažangos tarybos koordinacinė grupė (posėdžiaujanti pirmadienio vakarais) tęs savo darbą.

A.Abišala suteikia žodį V. Zemkauskaitėi.

Kalbėjo V. Zemkauskaitė:

Pristatyti komunikaciniai tikslai: šviesti, informuoti ir įtraukti, jų auditorija - aktyvūs piliečiai, jaunimas, sprendimų priėmėjai, bendrakūrėjai, akademinė bendruomenė. Komunikuojami vizijos privalumai: naudojama inovatyvi ateities įžvalgų prieiga, procesas yra įtraukus ir adaptyvus, švietimas pasirinktas prioritetu. Vadovaujamesi principu, kad propaguojame tai, ką siūlome, vadovaujamės vizija bei strateginėmis ambicijomis.

Pristatyti nuveikti darbai - šį rudenį pasirodė penkios publikacijos žiniasklaidoje ir du interviu LRT radijuje, buvo komunikuojami vykę renginiai: bendrakūrėjų kūrybinės dirbtuvės, Piliečių taryba, Forumo teatras ir kiti. Socialiniuose tinkluose šį rudenį

pasiekiamumas augo 146 %, įsitraukimas – 58,9 %. Auganti vizijos bendrakūrėjų ir besidominčių ja bendruomenė Facebook grupėje, naujienlaiškio prenumeratoriai.

Pristatyti komunikaciniai planai – 2023 m. sausio mėn. įvyksianti ateities scenarijų socialinė kampanija, kviečianti galvoti ir kartu kurti ateitį šiandien. Hipotetiniai scenarijai pristatomi animacinio video forma. Vizijos kampaniją 2023 m. vasario mėn. galvojama vystyti bendradarbiaujant su reklamos agentūra. Informuota apie Lrt.lt ir „Verslo žinių“ rubrikas nuo 2022 m. gruodžio – jose bus skelbiami interviu, komentarai, straipsniai.

A. Abišala: kviečia užduoti klausimus ir komentuoti.

Kalbėjo D. Misiūnas:

Prisiminkime tada, kokią užduotį keliamo - komunikacija turi sudominti strategija, nes strategija jau neturi pasitikėjimo viešojoje erdvėje, ypač valstybės strategija. Kaip komunikacija padės sudominti ir grąžinti interesą? Dėl kokių priežasčių žmonės dabar pradės kreipti dėmesį į valstybės strategiją? Komunikacija vienas iš įrankių tą padaryti.

Kalbėjo D. Žeruolis:

Mes vis mažiau naudojame žodį „strategija“.

Kalbėjo A. Gelūnas:

Antrino Daliui Misiūnui, kad tikrai yra labai svarbu gauti žmonių dėmesį. Ekspertinėje diskusijoje pažangos tarybos nariai tarpusavyje supranta vieni kitus iš pusės žodžio, bet pamačius daugumą rodomų skaidrių, su mažom, mažom raidėm ir daug paryškinių, daugumą nesusipažinusių ištikėtų klinikinė mirtis. Siūlymas – išryškinti frazę (šūkį), nevengti vaizdinės medžiagos, pasikonsultuoti su ekspertais. Tai, kas čia šitam posėdyje, toks būdas viešai komunikuoti yra tikrai netinkamas. Net kai esi labai angažuotas, vis tiek sustingdo dėmesį ir labai klampina tą mintį. Todėl komunikacija tikrai yra viena iš labai svarbių sričių.

Kalbėjo A. Abišala:

Pokyčių teorija sako, kad organizacijoje dalyvauti tiesiogiai aktyviai įsitraukti užtenka 5-7 proc. jos narių, valstybėje gal mažiau. Bet jeigu apie 5 proc. suaugusių šnekėtumėme, tai yra šimtas tūkstančių kaip nors prisilietusių: parašiusių vieną komentarą, padalyvavusių kokiose dirbtuvėse. Tai rimta užduotis. Šimtą tūkstančių surinkti prisilietusių nėra paprasta, bet būtų labai sveika.

A. Abišala paprašė pritarimo D. Žeruolio pateiktam tolimesnių veiksmų planui ir V. Zemkauskaitės komunikacijos planui.

NUTARTA: bendru sutarimu pritarta.

A. Abišala padėkoja už dalyvavimą ir 19.00 val. posėdį skelbia baigtu.

PRIDEDAMA:

1. S. Trainauskienės pristatymas.
2. Posėdžio skaidrės

Posėdžio pirmininkė

Ingrida Šimonytė

Posėdžio sekretorė

Modesta Kairytė